

VAŽECKÉ NOVINY

SPRAVODAJ OBCE VAŽEC • DECEMBER 2010 • ROČNÍK 2 • ČÍSLO 4

ZDARMA

Miniaturne vláčiky sú
jeho vášňou str. 18

Tradície uchováva
štetcom i perom str. 16

Za dva týždne vyrezal
Betlehem str. 19

**PRAJEME VÁM, NECH SA ZAŽNE
LÁSKOU, NEHOU, SRDCE KAŽDÉ,
NECH STE VŠETCI DOMA SPOLU,
NECH NECHÝBA NIK U STOLU,
NECH PREŽIJETE VŠETKY BUDÚCE
DNI V ŠŤASTÍ VOSPOLOK
PO CELÝ ROK.**

❖ Príhovor starostu ❖ Príhovor starostu ❖ Príhovor starostu ❖

Vážení spoluobčania,

rok sa opäť stretáva s rokom, rýchlym krokom sa naplňa čas. Lúčime sa so starým, aby sme mohli prijať nové nielen obrazne, symbolicky, ale v plnej realite každodenných povinností a vzťahov v rodinách. Plná čaša sa už nenaplní, iba preleje, preto uchovajme krásne a potrebné spomienky končiaceho roku v našom vedomí a to, čo nám už doslúžilo, stratilo zmysel, „vylejme“, aby sme v budúcom roku opäť nanovo plnili našu čašu bytia zmysluplným konaním, radosťou, záujmom o veci súkromné i obecné, pretože sme súčasťou širokého spoločenstva a spoločná reč – komunikácia na všetkých úrovniach, nám pomôže rozumieť si ľudsky aj profesne. Majstrovstvo každého z nás pramení z hĺbky poznania, z odvahy podeliť sa o svoju pravdu a zároveň rešpektovať pravdu toho druhého. Počúvame, vnímame, uzavierame jedno obdobie za druhým, až po životné

cykly, ktoré boli a budú našimi životnými lekciami.

Po roku rekapitulujeme, aby sme sa pohli ďalej. Múdrejší, silnejší, pevnejší, odhodlaní obstať v náročnom období rôznych zmien v našom živote, v ktorom sme nielen navigátormi, ale i kormidelníkmi. Denne určujeme budúcnosť tým, ako žijeme dnes, tvoríme ju slobodne a možno máme častokrát pocit, že sme na veľa ľahkosti sami, ale len do chvíle, keď si uvedomíme, že sa dejú veci, v ktoré naozaj veríme.

Je veľa vecí a hodnôt, okolo ktorých sa ľudia pohybujú s bážňou, pokorou i úctou. Takouto trvalou hodnotou je aj naša obec, jej história i súčasnosť. Obec, v ktorej žijeme, je náš osud i naša šanca. Vzťah našinca k svojej obci sa formoval od mladosti a je nielen vecou rozumu, ale hlavne srdca. Naša krajina nie je svätá počtom svätcov, ale vernosťou k vlasti,

k Liptovu, k zemi, k pôde, na ktorej robotovali, žili, tvorili i mreli desiatky našich predošlých generácií. Takýto vzťah k našej krajine a k našej obci vyznávam aj ja. Vyplýva z mojej úcty k dedovizni nášho národa, k histórii našej obce.

Ľudský život pozostáva z protikladov. Zmieta sa v ňom láska a nenávisť, slzy a smiech, právo a povinnosť, dávanie a prijímanie. Každý deň, každý rok je neopakovateľný. Želám Vám, aby nielen teraz, na prelome rokov, ale i v celom ďalšom živote prevládala vo vašom okolí, vo vašich rodinách i v osobnom živote láska, šťastie, smiech, radosť, tolerantnosť, nádej, vytrvalosť, úspechy, spokojnosť a pokoj, ale aj pevné zdravie. Aby naše srdcia spoločne bili pre našu obec, na jej prospech a pre jej ďalší rozkvet.

Prajem Vám zlaté oriešky na Váš stôl, plné ľudského tepla a múdrych rozhodnutí vedených v každej situácii s dobrým úmyslom.

Rastislav Profant
starosta obce

Družstvo zbieralo ocenenia

Poľnohospodárske družstvo si v tomto roku obohatilo svoju zbierku úspechov o ďalšie tituly. Najvýraznejším je víťazstvo v súťaži Biofarma roka 2010, ale poľnohospodárov potešil i úspech v súťaži o najkrajší chotár na Slovensku.

Súťaž Biofarma roka vyhlasuje mimovládna organizácia EKOTREND – zväz ekologického poľnohospodárstva, ktorá združuje zhruba 50 členov – pestovateľov, spracovateľov, výrobcov, odborníkov i záujemcov o ekologické poľnohospodárstvo. Do súťaže sa mohla prihlásiť každá farma, ktorá spĺňala viaceré kritériá. Medzi najhlavnejšie podmienky patrilo ekologické hospodárenie a zorganizovanie akcie pre verejnosť. PD Važec uspelo aj vďaka úspešne zvládnutej slávnosti zo 7. augusta 2010, ktorá sa konala pri príležitosti 50. výročia vzniku družstva a zároveň otvárania syrárne a predajne výrobkov z ovčieho mlieka. Do súťaže o najkrajší chotár sa važecké družstvo zapojilo už vlni a naši poľnohospodári vtedy dosiahli najvyššie ocenenie. Tohto roku, na desiatom ročníku súťaže, si vybojovali tretie miesto. Súťaž o najkrajší chotár organizuje Ministerstvo pôdohospodárstva SR v spolu-

● V súťaži o biofarmu roka družstvom pridala plusové body aj moderná syráreň.

Foto: archív PD

práci s Klubom poľnohospodárskych novinárov Slovenska a Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou. Je zameraná na podporu a propagáciu poľnohospodárskych subjektov k prepojeniu využívania prírodných zdrojov s tvorbou a udržiavaním kultúrnej krajiny v rôznych podmienkach hospodárenia na celom území Slovenska. Kritériami pre posudzovanie sú napríklad využívanie pôdneho fondu, obrobenosť zle prístupných častí pozemkov, stav

porastov, výskyt burín, čistota hospodárskeho dvora a podobne. Ďalším úspechom je i nominácia predsedu družstva Ing. Zoltána Strcuľu na titul NAJ Agromanazer 2010. Súťaž vyhlasuje časopis Agromagazín a o víťazovi budú rozhodovať svojimi hlasmi čitatelia spomínaného časopisu. Jedným z dôvodov nominácie je i úspešné zavedenie efektívneho zhodnocovania mlieka jeho spracovaním vo vlastnej syrárni a následným predajom hotových výrobkov vo vlastnej réžii. (mm)

Základný kameň poklepaný, stavať sa začne na jar

Po slávnostnom poklepaní základného kameňa kanalizácie v našej obci, ktoré sa uskutočnilo 25. októbra 2010 pred obecným úradom, za účasti starostu obce, zástupcov Liptovskej vodárenskej spoločnosti (LVS) i zástupcov zhotoviteľských firiem, došlo na Mikuláša k ďalšiemu dôležitému kroku – odovzdaniu staveniska. Zhotoviteľom stavby v obci Važec bude firma Zipp Bratislava, s.r.o. a Vodohospodárske stavby – ekologický podnik, a. s..

Podľa slov riaditeľa oblasti inžinierskych stavieb firmy Zipp Ing. Vladimíra Zajaca, v súčasnosti sa pripravujú harmonogramy postupu výstavby. „O presných termínoch je zatiaľ predčasné hovoriť, ale výkopové práce v zimnom období určite robiť nebudeme. Ak nám to počasie začiatkom roka dovolí a nebudú veľké mrazy, začneme s prácami okolo čistiarne odpadových vôd,“ dodal V. Zajac.

Podľa jeho ďalších slov bude výstavba prebiehať etapovite a poradie jednotlivých úsekov budú konzultovať so zástupcami obce. Zaujímali sme sa aj o to, či pri budovaní kanalizácie nájdú prácu i naši občania. „Nesľubujem, ale ani nevylučujem. Už sme rokovali aj s niektorými podnikateľmi z vašej obce, ale zatiaľ nie je nič zazmluvnené,“ uviedol V. Zajac.

Podľa projektu sa vo Važci vybuduje vyše 14 kilometrov kanalizácie a naplánovaných je 714 ks prípojok. Podľa slov riaditeľa LVS Ing. Martina Hlaváča, počet prípojok sa reálne môže aj zvýšiť. „Každý projekt má nejakú rezervu. Ak bude záujem napojiť viac producentov, vieme a budeme to riešiť operatívne na mieste. Čo sa týka financovania prípojok, v rámci projektu sa robí odbočenie a revízná šachta – v ideálnom prípade na hranici pozemku, mimo cesty. Zvyšok prípojky od revíznej šachtičky si každý musí financovať sám. Aj pri spúšťaní stavby sme prezentovali, že sme ochotní a schopní pomôcť aj pri realizácii vlastných prípojok a napojenia. Čo sa týka opačného prípadu, nezájmu o pripojenie, je potrebné si uvedomiť, že legislatíva ukladá povinnosť sa pripojiť alebo preukazovať iný legálny spôsob nakladania s odpadovými vodami, či už vlastnou čističkou alebo vývozom. Celý projekt sa robil s ohľadom na to, aby ľudia mali zabezpečený určitý štandard moderného bývania. Nikoho nebudeme nútiť, každý si musí zväžiť výhody a nevýhody. Z hľadiska prevádzkovateľnosti si myslím, že najlepšou možnosťou je

byť napojený na kanalizáciu, pretože odpadajú ďalšie starosti napríklad s údržbou domovej čističky, o ktorú sa treba starať,“ dodal M. Hlaváč.

Niektorí občania sa pripojenia na kanalizáciu obávajú najmä z dôvodu povinnosti platiť okrem vodného aj stočné. Faktom však zostáva, že ktorýkoľvek zo spôsobov legálneho likvidovania odpadových vôd (kanalizácia, domáca čistička, vývoz) prináša so sebou určité náklady. Momentálna maximálna cena za výrobu a dodávku pitnej vody (vodné) v LVS je 0,9757 €/m³ a maximálna cena za odvedenie a čistenie odpadovej vody verejnou kanalizáciou (stočné) je 1,0574 €/m³. Maximálne ceny stanovuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví a podľa jeho rozhodnutia rovnaké ceny zostávajú v platnosti aj na rok 2011.

Cenovú politiku Liptovskej vodárenskej spoločnosti do určitej miery ovplyvňujú aj mestá a obce, ktoré sú jej akcionármi. Najväčším akcionárom

je mesto Liptovský Mikuláš so 44,28 % akcií, ďalej Liptovský Hrádok – 11,15 % akcií. Tretím najväčším akcionárom je obec Východná (3,18 %) a štvrtým Važec (3,07 %).

„Obce ako akcionári určujú fungovanie spoločnosti a môžu požadovať od spoločnosti, ako sa má správať na trhu. U nás nepožadujú tvorbu zisku, ideme na vyrovnanom rozpočte a cena sa riadi tým, že pokrýva náklady. Aj z tohto dôvodu spoločnosť nemôže garantovať výšku ceny na niekoľko rokov dopredu, pretože ak sa zvýšia náklady, cena sa musí upraviť. A naopak, ak sa vstupy nezmenia, nie je dôvod zvyšovať cenu. Existuje i možnosť umelo znížiť cenu, čo však môže byť likvidačné. Cenotvorba je celkovo chúlостivá záležitosť a dvojsečná zbraň. Ak sa cena nezvyšuje, môže to znamenať stagnáciu a úpadok, ak by sme cenu za vodu výrazne zvýšili pri zachovaní fixných nákladov, ľudia začnú šetriť a v konečnom dôsledku sa náš príjem zníži. Úrad pre reguláciu však určuje aj maximálnu možnú mieru nárastu ceny – tento rok u vodného nebol dovolený nárast a u stočného bol do 5 %. Obvykle sú tieto čísla na úrovni 2 až 4 %, čo prakticky bežný zákazník veľmi nepocíti. A zároveň si dovoľm podotknúť, že to, čo je lacné, si ľudia nevážia,“ uviedol riaditeľ LVS. (mm)

● Poklepanie základného kameňa „Kanalizácie a čistiarne odpadových vôd v obci Važec“. Foto: adi

V skratke...

❖ Od 1. januára začne platiť nové VZN o miestnych daniach a poplatkoch, ktoré poslanci schválili na novembrovom rokovaní. Podľa neho výška dane z nehnuteľností (pozemky, stavby, byty) zostáva nezmenená, ale menia sa niektoré ďalšie poplatky. Poplatok za psa sa zvyšuje z doterajších 6,64 € za psa na 7 € ročne za psa držaného v rodinnom dome. Za psa držaného v bytovom dome zaplatí jeho majiteľ 14 € ročne. Zvýšil sa i poplatok za komunálny odpad a to z 6,64 € na 9,20 € za osobu na jeden rok. Tento poplatok sa môže znížiť o 20, 50 alebo 100 % ak je občan dlhodobo v zahraničí, študuje mimo miesta bydliska (internát) alebo dochádza do práce na „týždňovky“ (na zníženie sadzby je potrebné potvrdenie). Obec vyrubí daň platobným výmerom, daň je splatná do 15 dní od nadobudnutia jeho právoplatnosti. VZN ďalej upravuje aj výšku poplatkov za využívanie verejného priestranstva (predaj tovaru a poskytovanie služieb 5 alebo 10 € podľa času predaja, cirkusy, lunaparky a pod. 20 € za deň, umiestnenie skládky tuhých palív, stavebného materiálu – 0,10 € za m² na deň), nevýherné hracie automaty (100 € za jeden automat za rok) a daň z ubytovania (0,33 € za jedno prenocovanie na osobu).

❖ 29. 10. 2010 bolo obcou odovzdané stavenisko na prístavbu požiarnej zbrojnice a prestavbu garáží a dielni firme Petrus, s. r. o., L. Mikuláš. Výstavba zbrojnice bude trvať rok a výška investície je vyše 250 tisíc €. Projekt je financovaný z fondov EÚ, obec prispieva sumou zhruba 25 tisíc €. Druhý projekt v hodnote takmer 580 tisíc € – modernizácia školy – zatiaľ nie je realizovaný, pretože obec čaká na podpis dodatku k zmluvám zo strany ministerstva.

❖ V Dome kultúry Ružinov v Bratislave sa aj tohto roku (17. 12.) uskutočnilo tradičné vianočné predstavenie folklórneho súboru Karpaty v pásme Važecké Vianoce. Podujatie autentickým podaním važeckých zvykov a piesní z vianočného obdobia obohatila i FS Važec, pod vedením MUDr. Michala Kapasného. Keďže predstavenia sa v hojnom počte zúčastňujú aj rodáci z Važca žijúci v Bratislave a okolí, vystúpenie FS Važec máva tradične u divákov veľký úspech a zároveň je príležitosťou na vzájomné stretnutia.

Foto: archív PD

Syráreň a predajňa poľnohospodárskeho družstva majú za sebou úspešnú otváraciu sezónu. Od začiatku augusta do 6. októbra predali 3052 kg čerstvého ovčieho syra, 87 kg soleného ovčieho syra, 859 kg údeného ovčieho syra, 985 kg bryndze a 2243 litrov žinčice. Ďalšie vlastné výrobky dodávajú do siete obchodov Včela.

Keďže výroba výrobkov z ovčieho

mlieka je sezónna záležitosť, kvôli efektívnemu využitiu surovín, syrárne i predajne bude v mimosezónnom období družstvo spracovávať kravské mlieko na syr, syrové nite a zákvas. Takto plánujú postupne spracovať takmer 79 tisíc litrov mlieka. Ďalších 1,8 milióna litrov kravského mlieka budú naďalej dodávať Tatranskej mliekarni v Kežmarku. (mm)

Jedna otázka pre...

Rastislava PROFANTA,
starostu obce

• **V novembrových komunálnych voľbách ste boli opäť zvolený za starostu obce. Aké sú vaše priority v nasledujúcom štvorročnom volebnom období?**

- V prvom rade chcem poďakovať občanom za prejavenu dôveru a protikandidátom za korektnú kampaň. Do budúca chcem, samozrejme, pokračovať v rozbehnutých veciach, dokončiť rekonštrukciu základnej školy s materskou školou a rekonštrukciu požiarnej zbrojnice. To sú naše najväčšie investičné akcie. A taktiež budovanie kanalizácie, ktoré síce nie je obecnou aktivitou, ale určite sa výrazne dotkne všetkých občanov. Ďalším veľkým cieľom je vybudovať zdravotné stredisko v priestoroch malého domu služieb (bývalé potraviny Profantová na ulici K jaskyni), aby boli zdravotné služby ľahšie dostupné pre starších občanov. Tým pádom by sme získali voľné priestory v budove obecného úradu, ktoré bude možné využívať na rôzne účely, či už klubovne pre mládež, dô-

chodcov, samozrejme podľa záujmu obyvateľov. Taktiež sa budeme snažiť pracovať na výbere vhodných projektov, na ktoré by mohla obec získať financie z iných zdrojov, než je obecný rozpočet. V tomto však nechcem predbiehať, vývoj udalostí bude závisieť aj od požiadaviek a predstáv, myšlienok a nápadov nového zastupiteľstva, od ktorého očakávam, že spoločne zdefinujeme nejaké priority. Verím, že v krátkom čase sa nám podarí splniť spomínané plány, aby aj ľudia pocítili, že v obci sa naozaj niečo deje.

**Aj vy môžete prispieť
do Važeckých novín. Radi
privítame vaše tipy a námety.
0904 653 071
vazeckenoviny@gmail.com
alebo využite schránku
na obecnom úrade.**

Zimná údržba ciest pod paľbou kritiky

Bohatá snehová nádielka k nám okrem pravej zimnej atmosféry priniesla aj problémy. Na obec sa zosypala vlna kritiky od občanov na nedostatočnú údržbu ciest. Najkritickejšia situácia bola 29. novembra, kedy sa ľudia dochádzajúci do práce rannými vlakmi museli na železničnú stanicu brodiť v neodhrnutom snehu. Problémy dostať sa von z dediny mali aj motoristi.

Pluhovanie ciest obec zabezpečuje dodávateľským spôsobom. O Hlavnú a Železničnú ulicu sa stará Slovenská správa ciest Liptovský Hrádok a ostatnú údržbu na základe zmluvy s obcou zabezpečuje podnikateľ Ján Rysuľa.

Novembrové zlyhanie podľa slov starostu obce Rastislava Profanta spôsobilo súhrn viacerých faktorov. „V prvom rade to bolo mimoriadne výdatné sneženie, ktoré síce bolo od meteorológov hlásené, ale ešte v nedeľu večer bola situácia pokojná. Preto sme ani nedávali pokyn na pluhovanie, s tým, že ak bude v noci intenzívne snežiť, aj tak bude potrebné pluhovať aj skoro ráno. Ráno však nastal problém, pretože situácia sa zmenila na kalamitnú nielen u nás, ale na veľkom území Slovenska, takže sme sa museli spoľahnúť sami na seba,“ uviedol R. Profant.

Podľa našich zistení, vypluhovanie celej dediny musel zabezpečiť J. Rysuľa, pretože Slovenská správa ciest musela prioritne zabezpečiť údržbu ciest prvej triedy, najmä problematický horský priechod Čertovica.

Podľa slov Jána Rysuľu, odhrňanie snehu v celej dedine môže trvať tri aj viac hodín. V spomínanej kritickéj noci začal s údržbou krátko po piatej hodine. „Boli sme pripravení už večer, ale nedostali sme pokyn. Starosta mi volal o 5.08 h, o štvrt som už pluhoval. Prebehnúť dedinu je jedna vec, ale druhá vec je upravovať aj križovatky a ešte aj vyhovieť občanom, ktorí sa sťažujú, keď majú nahrnutý sneh pred bránou. Záleží aj od počasia, ak sneží a fúka, krátko po prepluhovaní sa opäť urobia záveje,“ dodal J. Rysuľa.

Starosta v súvislosti s novembrovým problémom priznal i zlyhanie komunikácie medzi obcou a podnikateľom a zároveň poznamenal, že podnikli potrebné kroky, aby sa situácia neopakovala. Tiež dodal, že v prípade na sneh bohatej zimy je údržba ciest pre obec finančne náročná. Aj preto je podľa neho dôležité, aby obec mala pod kontrolou množstvo výjazdov. „Dohodli sme si systém a podmienky, aby sme

v budúcnosti predišli podobným problémom,“ deklaroval starosta.

V minulej sezóne obec za zimnú údržbu zaplatila 5 700 €, rok predtým to bolo 9 800 €. Zmluvu s J. Rysuľom na zimnú údržbu obec uzatvorila na základe rozhodnutia obecného zastupiteľstva, ktoré vyberalo z dvoch ponúk. „Podnikateľ Rysuľa ponúkol cenu 17 € bez DPH za hodinu, poľnohospodárske družstvo 25 € bez DPH za hodinu. Keďže rozhodujúcim kritériom bola cena, vybrali sme pána Rysuľu,“ konštatoval starosta obce.

Problémy pri odhrňaní snehu spôsobujú aj niektorí občania, ktorí parkujú svoje autá na ceste. Vedenie obce preto vyzýva ľudí na spoluprácu. „Táto zima je zatiaľ veľmi bohatá na sneh. Preto prosím občanov o zhovievavosť. Kedykoľvek bolo samozrejmosťou, že každý si zobral lopatu a vyčistil si priestranstvo pred domom. Dnes vieme skôr čakať, kedy to urobí obec a kritizovať,“ dodal starosta.

Text a foto: (mm)

V skratke...

❖ Jedným z bodov programu ustanovujúceho obecného zastupiteľstva (14. 12. 2010) bolo i oznámenie o výške platu starostu. Zo zákona vyplýva, že starostovi patrí plat, ktorý je súčinom priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve, vyčíslený na základe údajov štatistického úradu SR za predchádzajúci kalendárny rok (v roku 2009 to bola suma 744,5 €) a koeficientu určeného podľa počtu obyvateľov (pre našu obec je to koeficient 2,2). Tarifný plat starostu je 1 638 € mesačne. Ďalej starostovi možno poskytovať odmeny do výšky 50 % súčtu plátov za obdobie, za ktoré sa odmena poskytuje. O poskytnutí odmien rozhoduje obecné zastupiteľstvo. V minulom funkčnom období OZ schválilo starostovi obce mesačné odmeny vo výške 10 % z tarifného platu. Na návrh starostu poslanci odsúhlasili, že po novom sa odmeny nebudú vyplácať paušálne, ale OZ bude výšku odmien starostovi schvaľovať raz za štvrtrok, na základe adekvátne odvedenej práce.

Ospravedlnenie: V minulom čísle *Vážeckých novín* na str. 5 došlo k výpadku časti záverečného slova v rozhovore s predsedom urbáru (kon-). Posledná veta v úplnom znení mala vyzeráť: „**Postupne sa budeme týmito plánmi zaoberať konkrétnejšie**“. Za technickú chybu sa ospravedľujeme.

● V súčasnom období sa cesty dajú udržiavať v dobrom stave. Podľa usmernení vedúceho obecného podniku sa vodiči traktorov snažia rozširovať najdôležitejšie križovatky.

Spomienkové posedenie v kultúrnom stredisku

Miestny odbor Matice slovenskej vo Važci pripravil spomienkové stretnutie pre svojich členov i nečlenov pri príležitosti 20. výročia úmrtia generálneho biskupa ev. a. v. cirkvi prof. ThDr. Jána Michalku.

Profesor ThDr. Ján MICHALKO sa narodil 16. 10. 1912 vo Važci v rodine maloroľníka a robotníka na železnici. Šesť tried základnej školy navštevoval v rodnej obci, potom pokračoval na Hodžovom gymnáziu v L. Mikuláši, kde r. 1933 maturoval. Teológiu študoval v rokoch 1933 – 1935 na Slovenskej bohosloveckej fakulte v Bratislave, v rokoch 1935 – 36 v Bazileji vo Švajčiarsku, posledný rok opäť v Bratislave, kde ukončil štúdium s dosiahnutím bakalára teológie v roku 1937. Dňa 27. júna 1937 bol v Bratislave ordinovaný na evanjelického kňaza. V kňazských službách pôsobil ako seniorálny kaplán v Bratislave, ako námestný kňaz v Sp. Novej Vsi a ako zborový farár v Pozdišovciach. Roku 1946 sa oženil s Alžbetou rod. Škovránkovou, spolu vychovali tri dcéry a syna. Ako farár pôsobil v Mysleniciach, v Bratislave-Rači a opäť v Bratislave. Od 13. septembra 1970 do 1. apríla 1990 zastával funkciu generálneho biskupa ECAV na Slovensku. Zomrel 10. decembra 1990, pochovaný je v Bratislave.

Popri svojej kňazskej práci venoval sa ďalšiemu štúdiu teológie, pôsobil vyše 40 rokov na Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulte, kde treba vyzdvihnúť hlavne jeho aktivity súvisiace s bojom o záchranu fakulty pre Slovensko, keď bol tlak preložiť ju do Prahy. Publikáčnú činnosť začínal ako študent, neskôr písal články do Nového

rodu, Tvorby, Ev. Posla spod Tatier, do rôznych zborníkov. Jeho priekopnícke dielo je – Kázňove smery – činnosť od roku 1781 po súčasnosť. Spolu redigoval dve vydania Malého katechizmu. Na poli ekumény bol jedným z prvých a hlavných predstaviteľov. Pracoval v rôznych medzinárodných výboroch, vystupoval na početných rôznych zahraničných zhromaždeniach, z ktorých potom vydával správy a úvahy jednak vlastné, jednak celocirkevné. Z teologického zamerania vyplýva aj jeho mierová činnosť. Po zvolení za generálneho biskupa ECAV si stanovil dve úlohy: Aby vyšla tlačou prvá slovenská Biblia a po druhé – prvý slovenský evanjelický spevník. Prvá Biblia vyšla v slovenskej reči v L. Mikuláši v Tranosciu roku 1978, prvý slovenský ev. Spevník bol pripravený do tlače, vyšiel v roku 1992.

Prof. ThDr. Ján Michalko bol mimoriadna osobnosť v evanjelickej cirkvi, bol známy ako horlivý kazateľ – bez papiera kázal v piatich jazykoch, ak to bolo potrebné. Bol milujúci manžel, starostlivý otec i starý otec, neohrozený vyznávač Kristovho evanjelia, človek ochotný spolupracovať so všetkými ľuďmi dobrej vôle. Svoj život zasvätil svojmu Pánovi, ktorý ho obdaroval veľkými darmi, zasvätil ho aj cirkvi a svojmu národu.

Naše spomienkové posedenie sme ukončili zaspievaním niekoľkých známych a obľúbených piesní zo spevníka a Tranoscia. Takto sme si dôstojne uctili dielo tejto osobnosti, naplňajúc tak slová Písma: „Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali Slovo Božie...“ (Žid. 13, 7).

Mgr. Margita Hybenová,
predsedníčka MO MS vo Važci

Fond sociálneho rozvoja

Končí projekt terénnej sociálnej práce

Projekt s názvom „Zlepšenie životnej situácie rómskej komunity v obci Važec - II. etapa“ sa začal realizovať 1. januára 2009 a končí k 31. decembru 2010. Obec na jeho realizáciu získala nenávratný finančný príspevok v sume 31 507,73 €, t. j. 95 % celkových výdavkov zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Spolučasť obce na financovaní projektu bola 5 %.

Cieľom bolo vytvoriť motivačné prostredie a prispieť k rozvoju komunitných vzťahov v obci. Rómskej komunite v osade Dolinka pri dosahovaní týchto cieľov pomáhal terénny sociálny pracovník Mgr. Richard Koky a jeho asistentka Dana Šeďová. Pracovníci dbali na pravidelnú školskú dochádzku detí, pomáhali pri riešení sociálno-právnych problémov, poskytovali poradenstvo pri vybavovaní administratívnych úkonov.

Do projektu bolo zapojených 230 ľudí z cieľovej skupiny. Vďaka pravidelným terénnym aktivitám a práci s rómskymi rodinami sa u niektorých z nich zlepšili komunikačné schopnosti, školská dochádzka, hygiena či hospodárenie s financiami. **(red)**

ROZDELENIE POSLANECKÝCH OBVODOV A KOMISIÍ

◆ Ing. Zdeno BARÁNI, PhD.

Ulice a čísla domov: Na Harte 1 - 19, 776 - 784, Nábřežná 773 - 774, 785 - 796, 818 - 823, Hurbanova 797 - 817, Podkrivánska 824 - 850

Predsa komisie pre ochranu verejného poriadku a požiarnej ochrany

◆ Eva RYSUĽOVÁ

Hlavná-podjazd 20 - 32, Jana Hálu 33 - 62, 256 - 283, Krátka 284 - 298, Pod Vilingom 299 - 313

Predsedníčka komisie pre výstavbu a dopravu

◆ Ján JURČO ml.

Urbárska 63 - 106, Železničná 107, 181 - 254, Na Pastierskych 108 - 177, Pri Váhu 314 - 338

◆ Mgr. Jana ŠULEKOVÁ

Školská 339, 447, Štefana Rysuľa 340 - 354, 358 - 362, Nám. Slobody 356, 357, Vernárska 363 - 402, Hlavná 403, 404, Ludovíta Štúra 405 - 456

Predsedníčka komisie pre kultúru, školstvo, šport a mládež

◆ Rastislav ILAVSKÝ

Vyšná 553 - 590, Dr. Lučanského 518 - 551, SNP 462 - 477, Hlavná 457 - 461, 478, 479, 517, 591, M. R. Štefánika 660 - 669

Predsa komisie obchodu, podnikania a rozvoja cestovného ruchu

◆ Ing. MARTINA BREZINOVÁ

M. R. Štefánika 670 - 703, 630 - 659, Tatranská 705 - 733, Hlavná - od starej ZŠ 508 - 516, 592 - 605, 480 - 486

Predsedníčka komisie sociálnej a opatrovateľskej služby

◆ Peter JACKO

Fodorová 758 - 772, K Jaskyni 629, 704, 749, 750 - 756, Hlavná 606 - 628, 497 - 507, Nám. Slobody 492 - 496, Janka Silana 487, 488, 489, 490

◆ Ing. Zdenko PROFANT

Široká 893 - 917, 734 - 744, Mašurkova 922 - 937, 946 - 958, Pod Vřškami 918 - 921, 958 - 970, K Jaskyni 745 - 748, 938 - 945

◆ Daniel ŠEĎO

Športová 857 - 863, Nábřežná 851 - 856, 865 - 892, Važecká chata 971, Múrna 972 - 1007, Čierne 1008 - 1019

Predsa komisie životného prostredia a poľnohospodárstva.

Zasadalo nové zastupiteľstvo

V polovici decembra prebralo štafetu riadenia obce nové zastupiteľstvo na čele so staronovým starostom. Podľa výsledkov novembrových komunálnych volieb sa **starostom obce** opäť stal Rastislav Profant. Súčasťou zasadnutia bolo i oznámenie výsledkov volieb, ktoré predniesla predsedníčka miestnej volebnej komisie Mária Ilavská.

Z pôvodného zastupiteľstva pokračujú v nasledujúcom štvorročnom volebnom období traja poslanci – Zdeno Baráni, Eva Rysuľová a Jana Šuleková. Medzi ostatnými poslancami je jeden,

ktorý si poslanecké povinnosti v minulosti už plnil – Daniel Šeďo a päť nových tvárí – Martina Brezinová, Rastislav Ilavský, Peter Jacko, Ján Jurčo a Zdenko Profant.

Starosta i poslanci zložili sľub na ustanovujúcom zastupiteľstve, ktoré sa konalo 14. 12. 2010.

Zástupcom starostu bude opäť Zdeno Baráni, ktorý bol zároveň zvolený aj za zástupcu sobášiačeho.

Obecná rada bude po novom fungovať v zložení: Zdeno Baráni, Martina Brezinová, Eva Rysuľová.

● *Nové obecné zastupiteľstvo (zľava): Rastislav Profant – starosta obce, Peter Jacko, Ing. Martina Brezinová, Ján Jurčo, Mgr. Jana Šuleková, Ing. Zdenko Profant, Eva Rysuľová, Daniel Šeďo, Ing. Zdeno Baráni, PhD., Rastislav Ilavský.*

Výsledky komunálnych volieb

PLATNÉ HLASY PRE VOĽBU STAROSTU OBCE VAŽEC

1. Rastislav Profant	467
2. Ing. Milan Lištiak	224
3. Daniel Šeďo	160
4. Ing. Milan Paľko	90
5. Jaroslav Bednár	86

PLATNÉ HLASY PRE KAN- DIDÁTOV NA POSLANCOV OZ V OBCI VAŽEC

1. Ing. Zdenko Profant	492
2. Ing. Zdeno Baráni PhD.	479
3. Ján Jurčo ml.	459
4. Peter Jacko	430
5. Rastislav Ilavský	359

6. Daniel Šeďo	359
7. Eva Rysuľová	321
8. Mgr. Jana Šuleková	305
9. Ing. Martina Brezinová	303
10. Peter Rysuľa	289
11. Anna Lučanská	285
12. Jaroslav Bednár	283
13. Katarína Šeďová	281
14. Ing. Jozef Meško	240
15. Iveta Ilavská	204
16. Viera Šeďová	162
17. Ján Rysuľa	146
18. Darina Stančeková	105

- **Počet oprávnených voličov:** 1 891
- **Počet zúčastnených voličov:** 1 036
- **Percento účasti v komunálnych voľbách:** 54,80 %

PRÍHOVOR

Jaroslava OTEPKU, evanjelického farára

Milí spoluobčania, Važtania...

Máme tu Vianoce, ako najkrajšie sviatky v roku. Dlho sme sa na ne tešili, a aj iste náležite pripravovali. A teraz si chceme oddýchnuť, relaxovať a vychutnať pohodu týchto sviatkov. Veď si to aj zaslúžime, myslím si, po celoročnej námahe, obracaní sa a neraz naháňaní... Už tu žijem s vami a pôsobím niečo vyše roka a teda čiastočne spoznávam miestne pomery, ľudí, zvyky. Mnohých som si obľúbil a vložil aj do srdca. Svojich prvých tunajších konfirmandov, či novomanželov, s ktorými sme na prípravkách strávili istý čas. A mnoho ďalších: nedá sa mi tu všetkých menovať, hoci by to nebolo na škodu. Dobré veci totiž treba aj pomenovať, a aj si ich pripomínať, sprítomňovať, aby sa nestali všednosťou...

Keď sa ma často ľudia pýtajú, ako si tu zvykám, ako to hodnotím, nemôžem povedať čosi zlé. Sú tu ľudia takí aj onakí, ako všade inde, či aj všade na celom širom svete. Nič mimoriadne, čo by nejako pokazilo dojem - to myslím úprimne. Našiel som si už aj spriaznené duše, na ktorých sa dá vždy spoľahnúť.

A verím, že budeme so všetkými aj ďalej a stále vychádzať v dobrom, veď to je zmyslom života pre každého človeka. Vždy sa dá všetko vyriešiť, dohodnúť sa k obojstrannej spokojnosti. Keď sa chce, ide všetko; ako nás aj učí Písmo Sväté: „veriacemu je všetko možné.“ (Marek 9, 23).

A toto chcem aj popriať všetkým nám, čitateľom Važeckých novín, Važťanom, evanjelikom, katolíkom, baptistom, návštevníkom Važca: „Krásne a Požehnané sviatky narodenia Pána,

prežite s vnútorným pokojom a láskou, harmóniou v duši“. A podobne „Úspešný vstup do Nového roka 2011, nech je ešte lepší ako ten odchádzajúci“.

Toto prajem všetkým nám, za to sa aj modlím, a prosím nášho Pána, aby nám to doprial. Pretože bez Jeho požehnania sú márne naše snaženia.

Nech narodená láska zažiari svetielko viery, lásky a nádeje aj v našich srdciach.

Jaroslav Otepk
evanjelický farár

Rozpis bohoslužieb		Hlavné S.B.	Nešporné S.B.	sviatosti
22. 12. 2010	Adventná večiereň	18.00 h		
24. 12. 2010	ŠTEDRÝ VEČER	17.00 h		
25. 12. 2010	1. sviatok VIANOČNÝ	10.00 h		
26. 12. 2010	2. sviatok VIANOČNÝ	10.00 h	14.00 h	Večera Pánova
31. 12. 2010	Silvester, ukončenie roka	17.00 h		
1. 1. 2011	NOVÝ ROK, v mene Božom	10.00 h		Večera Pánova
2. 1. 2011	Nedeľa po Novom roku	10.00 h	14.00 h	
6. 1. 2011	ZJAVENIE Krista mudrcm	10.00 h		

Nová predajňa COOP Jednoty otvorená

V stredu 15. 12. bola slávnostne otvorená nová predajňa COOP Jednoty na Širokej ulici (bývalé potraviny Kováč). Jednota tak splnila dlhoročnú požiadavku svojich členov na prevádzkovanie predajne v centre obce. Pôvodná predajňa na Železničnej ulici zostáva naďalej v prevádzke. Slávnostného otvorenia novej predajne sa za COOP Jednotu zúčastnili vedúci hospodárskeho strediska divízie Liptovský Mikuláš Mgr. Stanislav Klepáč, prevádzkový manažér Libor Budvesel, predsedníčka výboru členskej základne vo Važci Anna Lučanská a tajomníčka VČZ Mgr. Margita Hybenová, ktorá

● Zástupcovia COOP Jednoty (zľava): Anna Lučanská, Mgr. Margita Hybenová, Mgr. Stanislav Klepáč.

● Predajňa COOP Jednota ponúka svojim zákazníkom nielen výhodné akciové ceny, ale aj kvalitné produkty vlastnej značky. Foto: (mm)

oživila otváracie príhovory vianočnými piesňami a vinšami. Slávnostné otvorenie novej predajne si nenechalo ujsť zhruba 30 zákazníkov. Otváracie hodiny novej predajne v mesiaci december sú v pracovné dni a sobotu od 7.00 do 12.00 a od 12.30 do 18.00 h. V nedeľu bude otvorené od 8.00 do 12.00 h. COOP Jednota žela všetkým svojim zákazníkom, aby sa im v novej predajni dobre nakupovalo a zároveň príjemné prežitie vianočných sviatkov. (red)

PRÍHOVOR

Vladimíra DZURENDU, správcu rímskokatolíckej farnosti

Kde je nebo?

Minule sa ma mladí spýtali otázku: „Kde sa nachádza nebo?“ „Nebo môže byť veľmi blízko“ – snažil som sa im vysvetľovať. Vo filme Matrix ľudia žijú vo svojom uzavretom svete, iluzórnom počítačovom programe. Ale hlavný hrdina objavuje iný - reálny svet, ktorý je vlastne veľmi blízko, len v inej dimenzii. Čo si predstavujete pod pojmom nebo vy? Je nebo kdesi ďaleko, na od nás veľmi vzdalenej galaxii, na konci vesmíru? Je Boh a jeho kráľovstvo tam hore, veľmi ďaleko.

Oslavujeme Vianoce. Kresťania veria, že Boží Syn prišiel z neba a stal sa človekom. Svetlo prišlo na svet. Ježiš povedal: „Božie kráľovstvo je medzi vami“ (Lk 17, 21). Ježiš Kristus prináša Božie kráľovstvo, ba on sám predstavuje toto kráľovstvo. Je to kráľovstvo spravodlivosti, pokoja a radosti v Duchu Svätom (porov. Rim 14, 17). Keď sa pozeráme na Betlehem a na malé dieťa Ježiša, môžeme tušiť, čo je nebo.

Nebo je tam, kde je Boh. Tam, kde ho budeme môcť vidieť z tváre do tváre, budeme prežívať lásku, pokoj, radosť a naplnenie. Nebo je v prvom rade stav až potom miesto. Žiť večne a byť s Bohom v nebi je túžba, ktorú má do duše vpísanú každý človek. Všetci túžime, aby sa tento život neskončil v úplnej ničote.

Čo sme ochotní urobiť pre to, aby

sme vstúpili do neba? Boh už urobil pre to zo svojej strany maximum. Biblia hovorí: „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život. Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby sa skrze neho svet spasil.“ (Jn 3, 16n).

Vladimír Dzurenda, správca rímskokatolíckej farnosti

Rozpis bohoslužieb			Sv. omše
PI	24.12.	Štedrý deň večer vigília Narodenia Pána	8.00 24.00
SO	25.12.	Narodenie Pána (slávnosť)	10.30
NE	26.12.	Sv. rodiny Ježiša, Márie a Jozefa	10.00
PI	31.12.	Sv. Silvestra (sv. omša z nasl. slávnosti)	17.00
SO	01.01.	Panny Márie Bohorodičky (slávnosť)	10.30
NE	02.01.	Druhá nedeľa po Narodení Pána	10.00
ŠT	06.01.	Zjavenie Pána (slávnosť)	10.30
NE	09.01.	Krst Krista Pána	10.00

Čo možno o Vianociach neviete...

PÔVOD VIANOČNÝCH

Vianočné sviatky boli známe už v predkresťanskej dobe. Zimné sviatky boli v dávnej minulosti najobľúbenejšími pre mnohé kultúry, pretože v zime bolo menej práce, dni boli kratšie a noci dlhšie. V antickom Ríme to bol čas oddychu, hodov a porušovania oficiálnych pravidiel. Rimania sa v tejto dobe obdarúvali rôznymi drobnosťami, vrátane malých bábok pre deti a sviečok pre dospelých. Počas osláv sa neuzatvárali žiadne obchody a aj otroci sa mohli zúčastniť na hostinách.

RÔZNE NÁZVY VIANOČNÝCH

Pre 24. december máme na Slovensku niekoľko názvov. Oficiálne sa tento deň a večer volajú Štedrý pre bohato prestretý stôl a množstvo jedál. Na východnom a čiastočne aj na strednom Slovensku sa vyskytuje názov "oilija" alebo "vigilija", odvodený od latinského "vigília", čo znamená predvečer sviatku. V prevažne evanjelických dedinách stredného Slovenska nájdeme staré

pomenovanie Dohviezdny večer. Používajú sa aj spojenia Pôstny alebo Postiaca a Svätý večer. V Novohrade a v časti Hontu a Zemplína sa zachovalo staré slovo Kračún. Jeho etymológia sa vysvetľuje dvojako. Pochádza buď zo slovesa krátiť, čo súvisí s krátkosťou dní v čase zimného slnovratu, alebo z latinského creatio - narodenie. V juhozápadnej polovici Slovenska sa ustálil názov Vianoce zo staronemeckého Winnahten. V severovýchodnej časti Slovenska sa na označenie Vianoc používa slovo Hody. V severnej časti Trenčianskej stolice a na Kysuciach sa im hovorilo jednoducho Sviatky.

VIANOČNÝ STROMČEK

História vianočného stromčeka, obľúbeného na celom svete, sa začala písať v nemeckom protestantskom prostredí. Prvá písomná zmienka o stavení ozdobeného stromčeka pochádza z roku 1507 od kazateľa Geislera z Alsaska. Johann Wolfgang Goethe opisuje stromček u strýka v roku 1765. V roku 1815 sa spomína prvý stromček v Gdansku, v roku 1817 vo Viedni, v roku 1819 v Budíne, v roku 1837 v Paríži, v roku 1828 vo Westminsterskom paláci v Londýne a v roku 1833 v Ríme. Pôvod

vianočného stromčeka však nie je biblický ani kresťanský. Siahla azda až k rímskym oslavám slnovratu - Saturnáliám. Na naše územie prenikol stromček v 18. storočí z Nemecka. Najprv sa udomácnil v mestskom prostredí a na konci 19. storočia začal prenikať na vidiek. Dovtedy sa v izbách vešali rôzne slamené predmety, snopy obilia a zelené vetvičky. Aj stromček býval spočiatku zavesený v kúte alebo v strede izby vrcholcom k zemi. Dedina obohatila estetickú funkciu stromčeka stotožnením so svojimi magickými úkonmi. V ľudovom prostredí sa zdobil najrôznejšími plodmi: jablčkami, orechmi, venčekmi zo strukovín, obilnými snopmi alebo koláčikmi. Na východnom Slovensku chránil prút z vianočného stromčeka dobytok pred vorožilami - strigami a zvieratá sa ním vyhánali na prúť pašu. Jednoznačnú príčinu, prečo sa práve ihličnatý stromček stal symbolom Vianoc, nepoznáme. Isté však je, že je s nimi spätý veľmi pevne.

(zdroj: internet)

Predvianočný čas v škole a škôlke

● Pri príprave zdravých jedál si deti užili aj veľa zábavy.

DNI ZDRAVEJ VÝŽIVY

Správna výživa sa nemalou mierou podieľa na zdravotnom stave ľudí, ovplyvňuje kvalitu a dĺžku života a v detskom veku zdravý rast a vývin. Je veľmi dôležité, aby sa už školáci skamártili so zásadami zdravého stravovania a zdravého životného štýlu. Preto sme v škole zorganizovali týždeň zdravej výživy. Žiaci robili projekty o zdravej výžive, pripravovali si zdravé jedlá a formou hier sa dozvedali, aké bohatstvo sa skrýva v ovocí a zelenine a aký dôležitý je zdravý životný štýl. Žiaci si v rámci projektu o zdravej výžive vyskúšali prípravu chuťoviek, mís a šalátov z čerstvej zeleniny a ovocia, besedovali o zdravej výžive a správnom pitnom režime, v triedach si vytvorili kútiky zdravej výživy a na chodbách výstavy jesenných plodov a pripomenuli si vedomosti o hygienických návykoch pred jedením, kultúre stolovania a význame pohybu pre zdravý život.

● Žiaci pri rozhodovaní o najkrajšej ikebane.

PRIŠIEL MIKULÁŠ

Svätý Mikuláš patrí medzi najpopulárnejších svätých. Narodil sa niekedy okolo roku 270, pravdepodobne v Patare na južnom pobreží Malej Ázie. Bol povestný svojou dobročinnosťou. Známy je príbeh, ako dal nepozorovane v noci trom chudobným dievčatám peniaze na veno, aby sa mohli vydať. Odtiaľ je aj ľudový zvyk, že v noci pred sviatkom Mikuláša sa dávajú deťom darčeky. Na tento zvyk sa nezabudlo ani v škole. 6. decembra navštívil Mi-

● Účastníčky súťaže v pečení medovníčkov Lubica Rysul'ová (vľavo) a Klaudia Pačajová.

kuláš aj našu školu a škôlku. Mal so sebou milých anjelíkov a zlých čertov. Neposlušných a nezbedných žiakov brali čerti do tmavého pekla, tých dobrých zobrali anjeli do neba, ktoré bolo veľmi pekne vyzdobené. Sladký cukrík však dostali všetci. Sviatočnú atmosféru však žiaci nemali len počas návštevy Mikuláša. Na druhom stupni bola vyhlásená súťaž o najkrajšiu vianočnú ikebanu, preto sa každá trieda snažila vyrobiť malé umelecké dielko a popritom si žiaci stihli vyzdobiť aj triedy. O najkrajšej ikebane rozhodovali žiaci sami, každý zahlasoval za najkrajšiu. Zvíťazili ôsmaci.

MULTIMEDIÁLNE PRÍRODOVEDNÉ PREDSTAVENIE

23. 11. 2010 sme boli (žiaci 2. stupňa) v Liptovskom Mikuláši v kine Nicolaus na multimediálnom prírodovednom predstavení. Pozreli sme si dve zaujímavé prezentácie – Vesmír a Tajomstvo života. Prednášky spojené s fotografiami a videom boli veľmi poučné. Mali sme možnosť pozrieť sa na našu Zem, na celú našu obrovskú galaxiu z vesmíru a nahliadnúť aj do fascinujúceho sveta a života malilinkých buniek.

PERNIKÁRSKA SÚŤAŽ

10. decembra sa v základnej škole v Hybiach uskutočnil už 8. ročník súťaže v pečení a zdobení medovníčkov „Voňavé Vianoce“. Už niekoľko rokov sa jej zúčastňujú aj žiačky našej školy. Tentokrát nás reprezentovali dve dievčenské družstvá: Gabika Chovanová a Veronika Čupková, Ľubica Rysul'ová a Klaudia Pačajová. Dievčatá sa na súťaž pripravovali už pár dní predtým pod

● Mikuláš so svojou družinou prešiel v škole všetky triedy a zavítal aj do škôlky.

dohľadom skúsenej perníkárky Moniky Hybenovej. Naše zástupkyne, žiaľ, nedosiahli na prvú trojku, aj keď iróniou osudu bolo, že takmer navlas rovnaký aranžmán vytvorili aj súťažiaci z Hýb, ktoré obsadili druhé miesto. Napriek tomu dievčatá považujú účasť na súťaži za dobrú skúsenosť a tešia sa z nových zážitkov.

ÚSPEŠNÍ SPEVÁCI

MsKS v Liptovskom Hrádku zorganizovalo súťaž pre žiakov základných škôl horného Liptova v speve populárnej piesne „Populík“. Do tejto súťaže sa zapojila aj naša škola. Výberovým kolom prešli Lubomír Kuzmiak (7. tr.) a Alena Čupková (3. tr.). Finále súťaže bolo 3. 12. 2010 v rámci koncertu TK Jessy „Mikulášska nádielka spevu a tanca“ v Dome kultúry v Liptovskom Hrádku. Finalistov na vystúpenie pripravovala p. učiteľka J. Šuleková. Lubomír Kuzmiak súťažil s piesňou od Elánu - Amnestia na neveru a Alena Čupková spievala pieseň od B. Haščákovej - Hral na trúbku. Obidvaja sa vo svojich kategóriách umiestnili na 3. mieste. Srdečne im blahoželáme a ďakujeme, že vzorne reprezentovali našu školu. Do školského kola Populíka sa zapojili aj títo speváci: Martina Zubajová (7. tr.), Nikola Gajdošová (9. tr.), Lubica Rysulfová (9. tr.), Veronika Čupková (9. tr.).

(www stránka ZŠ, školský časopis)

● Zdravé jedlá nielen chutili, ale ich naaranžovanie lahodilo aj oku.

Zo života v škôlke

● Beseda s pracovníkom Napantu p. Hančinom s názvom Zimní spáči. Pútavou a zaujímavou formou priblížil deťom zvieratká, ktoré sa ukladajú na zimný spánok. Tieto zvieratká priniesol aj k nám do materskej školy a deti si ich mohli dôkladne pozorovať. Dozvedeli sme sa veľa nového. Deti sa zapájali do besedy svojimi poznatkami. Ďakujeme p. Hančinovi za pravidelné poučné besedy v našej materskej škole.

Zo života v škôlke

● V rámci environmentálnej výchovy poskytujeme deťom v materskej škole základné poznatky o živej prírode, učíme ich spoznávať krásu prírody. Na konci mesiaca november sme sa vybrali na výlet do lesa za zvieratkami. Doniesli sme im ovocie a suchý chlebič.

● Vyhlásovanie výsledkov speváckej súťaže Populík.

Čarovné Vianoce

Iba v predvianočných dňoch sa zamýšľame nad sebou, životom, svetom? Určite nie, aj keď v tieto dni prežívame oveľa intenzívnejšie nielen svoje pocity, ale všímame si aj pocity a potreby ľudí v širšom okolí. Ako by pocity priamoúmerne s ich napĺňaním kryštalizovali v každej snehovej vločke. Sú proste tu, medzi nami, krásne žiarivé kryštály, ktoré neustále vybrusujeme túžbou po dokonalosti, po čistote, pravde, pokoji, spolupatričnosti, láske... Kto by netúžil práve po takýchto príjemných pocitoch?

V každom znie čarovná hudba Vianoc, každý pojem je zároveň farbou, ktorá naplňuje naše srdce ružovou harmóniou, zeleným uzdravením, červenou radosťou. Čaro chvíle núti postáť, zamyslieť sa, vyvoláva spomienky na mamine pohladenie, voňavý perník, ozdobený stromček a pod ním darčeky. A dnes? Vzdďujeme sa od seba samých, svojho rodu, svojich koreňov, prijímaním „komerčných“ Vianoc, alebo dokážeme objaviť pre seba, svoju rodinu, svojich priateľov, útulné miestčko so živým plamienkom srdečnosti?

Ak máme taký kútik nielen okolo seba, ale v sebe, netreba nám ďaleko chodiť, stačí sa oň podeliť ako o snehové vločky, urobiť priateľom drobnú radosť, stretnúť sa a rozdať pozornosť, úctu a porozumenie. Nekonečne dôležité maličkosti tvoria náš každý deň, pritom sú úplne jednoduché a zadarmo. Stačí sa podeliť o svoje pocity, vyjadriť ich, sú základom bežnej ľudskej komunikácie. Kde chýba slovo – „mám ťa rád, vážim si ťa, aj tvoju prácu“ – tam sa ľudská dušička cíti opustená, nedocenená a smutná. Ale ak len pasívne čakáme na slová uznania od ostatných, možno si najskôr potrebujeme uvedomiť, kedy sme naposledy my sami pohladili slovom uznania tých ostatných – kolegov, šéfa, brata? Platí jedno pravidlo: Kým nevieme dávať, nič nedostaneme naspäť, ani len pekné slovo. Nie povedané z vypočítavosti, ani ako bezduchú frázu, ale ako výraz našej úcty a lásky, účasti a empatie k ľuďom, ktorí sú nám blízki.

Vianoce sú čarovné. A človek je úžasná bytosť plná sily a tvorivosti. Ako nakladáme so svojou silou, akým spôsobom ju znásobujeme, či strácame, to závisí od spôsobu nášho konania, myslenia, ktoré musí byť v súlade s našimi pocitmi. Silu duše, mysle, tela, vyjadrujeme cez slobodnú vôľu a voľbu, konaním v láske a múdrosti. Ale! Perly nehádzme tam, kde ich nevedia oceniť. Dostali sme mnohé dary, aby sme sa

stali celistvou, nádhernou, duchom prežiaritou bytosťou. Len si dovoľme zažiariť ako svetielka na vianočnom stromčeku. Každý človek je neopakovateľný originál, preto nestañme sa kópiami!

V každom z nás je živý vlastný STROM ŽIVOTA, cez ktorý k nám prúdi zemská i duchovná výživa, ale každý „strom“

Predvianočné zamyslenie

je zároveň súčasťou stromu JEDNOTY, preto nie je potrebné zažívať pocit odlúčenia, straty, hnevu, nepravdy, závidia, ani strach. Je len ilúziou veriť, že ten, tá sa majú lepšie než ja. Nie je to tak, je to o postoji, s akým sa vyrovnáme so životom. Lekciami, prekážkami, pretože všetci častokrát nezmeníme ľudí, ani okolnosti, ale vždy môžeme zmeniť náš uhol pohľadu a ten sa

skúsenosťami a vekom mení. Ľudská podstata je rovnaká. Pochádzame a vraciame sa k jednému zdroju – Bohu, ktorý sa cez nás manifestuje láskou. Že je život krátky? Čas sa zrýchľuje? Hľadáme svoje sebaurčenie? Každý sme na „ceste“ k sebe a vždy môžeme robiť postupne len krok po kroku, z úrovne poznania, na ktorej sme, preto buďme k sebe v týchto dňoch láskaví a pochopíme, že vždy konáme ako najlepšie vieme, ale učíme sa, nič nepreskočíme, nič neoklameme, pretože seba poznávame len cez vzťahy s inými.

Preto je človek zázračná bytosť. Bytosť, ktorá má na zázraky posvätné právo, ak v ne verí, aj si ich zaslúži. Poprajme si sviatočné chvíle, kedy obrátíme pozornosť k sebe, do seba, odtiaľ k blízkym, vnímajme svet svetiel, farieb, vône a hudby, svet čarovných darčekov, slov a pocitov. Darujme si naše čarovné slovenské Vianoce!

Ivana Profantová

DREVENÝ BETLEHEM V ZÁHRADE

V nedeľu 5. decembra 2010, v predvečer Mikuláša, sa v záhrade Národopisného múzea v Liptovskom Hrádku, ktoré je súčasťou Liptovského múzea v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, uskutočnila slávnostná prezentácia veľkorozmerného dreveného Betlehemu. Je to prvý Betlehem v Liptove so sochami v životnej veľkosti, ktorý je inštalovaný v expozícii v prírode. Vznikol v rámci projektu cezhraničnej spolupráce Slovensko – Poľsko pod názvom Prezentácia pastierskej kultúry v prihraničných regiónoch. Partnerom Liptovského múzea v Ružomberku je skanzen v Zubryzyci Górnej – múzeum na poľskej strane oravského regiónu. Jednou z aktivít projektu bol aj rezbársky workshop, ktorého sa zúčastnili rezbári z obidvoch partnerských prihraničných regiónov. Okrem troch rezbárov z Poľska, dvoch z Oravy,

najviac diel vytvorili rezbári z Liptova. Pavol Lofaj z Likavky vyhotovil až tri sochy, Albert Šimrák, rodák z Dovoľova, okrem sochy usmievajúceho sa kráľa vyrezal aj lavicu z jedného kusa dreva s motívom medveďa. Dalibor Novotný z Liptovského Hrádku vyrezal dieťaťko – Ježiška v jasličkách. Pri príležitosti prvého programového podujatia v rámci predvianočného cyklu programov v múzeu Margita Hybenová z Važca (na fotke prvá vpravo) zaspievala vianočné piesne a koledy. Prišiel aj Mikuláš s anjelmi a čertmi, aby odovzdal prítomným deťom darčeky. Pre návštevníkov boli otvorené aj malé hrádocké vianočné trhy s ponukou medovníkov, oplátok, sviečok a ďalšieho vianočného tovaru. Predvianočné podujatia v múzeu pokračovali aj 12. a 19. decembra.

PhDr. Iveta Zuskinová
Liptovské múzeum v Ružomberku

Aké boli Vianoce našich dedov a starých materi? V porovnaní s dneškom chudobné na darčeky, na jedlo, no prebohaté na stretnutia, ľudskú blízkosť, teplú priateľskú dlaň. Ožijme spomienky majstra Jana Hálu a pozrime sa na Vianoce v starom Važci jeho očami...

ŠTEDRÝ, DOHVIEZDNY VEČER

Sneh obelasel, oblôčky chalúp sa rozžali. Stíchla celá dedina. Slávia „viliju“ – podvečer hodov. V niektorom oblôčku zažiaril vianočný stromček – jezulan – jezulanček – ako tu vravia. Ale len v málokto. Vo väčšine chalúp oslávia tento večer dobrým jedlom. Na slávnostnú večeru varia po chalupách šúľané halušky. (Do hrnca s vriacou vodou sa stále šúľa cesto, až sa pretrhne. Omastia sa potom slaninou a bryndzou, niekde pridajú aj cesnaku.) Inde vravia zase „štikanie“ halušky. (To cesto šklbú z lopárika lyžicou do vriacej vody.)

V ten večer všade napečú opekance, ktoré sú národným jedlom vianočným. Sú to kúsok cesta, pečené v peci na papieri, ktoré sa potom namočia do teplej vody, omastia a posypú makom a tak sa jedia. To jedlo majú najmä deti veľmi rady. Niekde namiesto opekancev napražia na masti „šišiek“. Chudobnejší si navaria rezancev a kapustou ich „omastia“. Alebo si spravia na večeru „podkyslo“ (huby varené s octom, aj slivky dajú do toho) alebo kysel (zatrepú múky do vody a okyslia octom).

Teda dosť rozmanitý a bohatý jedálny lístok. Nie div, že sa ľudia tešia tomu večeru, že sa aspoň raz do roka dobre najedia.

Po dedine chodí v ten čas turmiter alebo vaktár (ponocný) vyberať chlieb a peniaze od gazdov. Aj pastieri chodia s trúbou po domoch, z ktorých pasú kravy, voly alebo jalovicu, a vyberajú „kuchny“ chleba alebo posúšky a ukladajú si to všetko do tanistry. Ale aj na statok pamätajú ľudia v ten večer. Volom dávajú cesnaku a cibule. A vezmú chlieb, oblejú ho pálenkou, potom ho prikryjú na stole obrusom a nechajú tak stáť – asi hodinu. Keď potom príde trubač (pastier), dajú mu z tohto „kuchonu“ (chleba) čiastku. Čiastku z neho zasa rozkrájajú a podelia dobytku po okrušku. Ale nechajú

Važecké tradície Vianoc

z neho ešte kúsok na ráno a zase obdarujú zvieratá touto maškrtou. Dievčatá majú v ten večer svoje povery. Ktoré dievča sa chce vydať, nezabudne vziať varechu, ktorou sa miesili opekance, a ide potichu zaklopať na oblok susednej chalupy, kde práve večerajú. A keď tam počuje „Na, vezni,“ isto sa vydá. Ale ak počuje „Nahaj, neber, zaškodilo by ti,“ nuž veru zarmútená odchodí domov, lebo sa do takto roka

uči budit.“ Ale i dievčatá chodia po dedine a spievajú: „Čas radosti, veselosti, na svatu viliju, de sa dve-tri ženy zidu, tam palenku piju. I my sa zideme, i my vypijeme, dva lebo tri poharičky si glneme.“

Pod oblokmi tiež spievajú: „Či tu neboua ta z vyšnieho konca – pehava, my ju tak hľadame, kuchon delit mame, a ket podelime, potom podrobime, Adamovi i Eve nič nadelíme.“ Tam, kde majú frajerov, chodia dievky spievať: „Či tu nebou Mišo Halko? Nebou, nebou, ale pride, ket mu Hana na um zide.“ Za ten spev im potom gazdiné oblokom vyrucujú „kuchon“ alebo opekance, a keď už majú plný šurc (zásteru), bežia s tým domov a tam sa podelia. Tak veselo, v speve a smiechu strávi dedina svätvečer.

Pred polnocou zaznie na veži katolíckeho kostola zvon, zvolávajúci „na polnočnú“. V tú chvíľu nejedna vydajachtivá dievčina vbehne do drevárne a naberie len tak bez počítania do podolku triesok a beží s nimi do izby. Tam triesky spočíta a keď ich je párnny počet, vydá sa isto, ak nie, nevydá sa budúceho roku. I keď sa ľudia vracajú z rannej, možno tiež zvedieť osud. Treba len pobechnúť k studni alebo potoku, nabrať do úst vody a chytro utekať domov. Tam sa vezme trochu múky, vodou sa rozrobí cesto a tento pagáček si vloží dievča pod hlavnicu, na ktorej spí: o kom sa jej tej noci bude snívať, to je jej „budúci“.

NA NOVÝ ROK

Prišiel posledný deň roku. Je Silvestra. Tak spolovice sviatok, vravia na našej dedine – novoročná „vilija“. Ráno upratujú v chalupách.

Na jarku drhnú ženy drevený riad nad otvorom vysekaným do ľadu. Pred obehom zazelenie sa už čechina na zápražiac, izby sú čistučko vyšúchané, tanieriky na stenách len tak svietia. Podvečer, keď sa zmrkne, je pobožnosť v kostole. Ide každý, kto môže. Mohutný chorál nesie sa klenbou chrámovou a preráža až von do sviatočného podvečera. Po dedine chodia Cigáni-hudci a vyhrávajú rad-radom, z dom do domu. Niekde pred nimi zatvorí, ale väčšinou si všade dajú zahrať na tento koniec roku. Cigánky chodia s džajdami za Cigánmi, zbierajú chlieb, vinšujú po chalupách a spievajú cigánsku pieseň o Panne Márii. Na večeru varia v každom dome v ten večer halušky alebo opekance s makom, národné jedlo vianočné. A po večeri baví sa mládež, chodia

(Pokračovanie na 15. strane)

už isto nevydá. Po večeri sa mládež zabáva – no, a rozumie sa, spev nechýba. Ak je len trochu teplo, oživa hlavná ulica. Plno ľudí chodí dedinou až do polnoci. Parobci chodia spievať dievkam a rozličné figle vystrájajú. Pod oblok si zastanú, zaspievajú dievčaťu: „Za vašim stouom vykvitua ruža, vašej Haničke peknieho muža. Nie tak peknieho, ale šumného, to jej vinšujem od srdca meho.“ Alebo zaspievajú kamarátovi: „Za vašim stouom pekny muadenček, keby nam cheu dat toliar na venček. Dau by mu Panboch peknu ženičku, Haničku, Hanku, staru Johanku.“ A lenivej dievke zatiahnu pod oblok: „Ešte ras hoja, suoboda moja, poveče mi, moja najmilejša, či budeš moja. To ti nepoviem, bo sama neviem. Ja som taka rijahoda, nič robiť neviem. Rasne fhore bič, čo uči robiť, a na vršku taka diatelinka, čo

Z obecných zastupiteľstiev

4. 11. 2010
OBECNÉ ZASTUPITEĽSTVO

Odporúča

• V rámci kontroly plnenia uznesení pozvať opätovne riaditeľku SČK, územného spolku LIPTOV L. Mikuláš za účelom doriešenia nájomného vzťahu na budovu bývalej MŠ vo Važci, nakoľko sa na zasadnutie OZ nedostavila ani tentokrát.

Schvaľuje

• Na základe žiadosti odpredať hasičské vozidlo Marekovi Ilavskému za šrotovú cenu 100 €.

• Uzatvoriť zmluvu o zimnej údržbe ciest v obci s Jánom Rysuľom – Ľubica Važec č. 234, ktorého cenová ponuka je nižšia ako ponuka PD Važec. Cenová ponuka p. Rysuľu je 17 €/hod. bez DPH.

• Žiadosť Prvej stávkovej spoločnosti NIKÉ Bratislava o udelenie súhlasu na otvorenie pobočky stávkovej kancelárie v priestoroch u p. Silvaja Važec č.618 na dobu určitú – 1 rok, za splnenia podmienky zmeny účelu využitia stavby rod. domu.

• Rozpočtové provizorium obce na rok 2011, pokiaľ nebude schválený riadny rozpočet.

• Dodatok č. 2 k Štatútu obce Važec, ktorého odborný výklad predniesol JUDr. L. Lištiak

• Inventarizačné komisie pre vykonanie inventarizácie majetku obce a obecného podniku k 15. 11. 2010. **Ukladá:** Inventarizáciu majetku obce, príspevkovej a rozpočtovej organizácie previesť na základe príkazného listu starostu obce. Inventarizačné súpisy majetku a zápisy z vykonanej inventarizácie doručiť účtovníčke Obecného úradu v termíne do 19. 11. 2010.

• Podmienky predvolebnej kampane v komunálnych voľbách 27. 11. 2010. Kampaň prostredníctvom káblového obecného vysielania (kandidát na starostu 1x 5 minút, kandidát na poslanca 1x 2 minúty), vyvesenie propagačných materiálov na verejne prístupné miesta v obci, ktoré sú úradná tabuľa na OÚ a informačná tabuľa pred MKS Važec, prenájom kinosály OÚ s ozvučením bude k dispozícii zdarma.

Neschvaľuje

• Žiadosť Michaely Kokyovej bytom Lipt. Porúbka o pridelenie obecného nájomného bytu, z dôvodu ponechania bytu pre núdzový prípad.

Berie na vedomie

• Návrh Všeobecne záväzného nariadenia obce Važec č.4/2010 o miestnych daniach a o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. **Odporúča:** Návrh VZN č. 4/2010 vyvesiť na úradnú tabuľu na dobu 15 dní za účelom pripomienkovania od občanov obce.

• Informačný návrh rozpočtu obce na rok 2011.

• Prezentáciu firmy TES-MEDIA Slovakia Žilina o podmienkach a spôsobe prevádzkovania káblovej televízie v obci Važec.

• Pripomienku poslanca p. Michalku na schátraný objekt bývalý obchod (Helebrant), ktorého vlastníkom je V. Zubaj. **Odporúča:** Starostovi obce vyzvať vlastníka uvedenej nehnuteľnosti na povinnosť udržiavať nehnuteľnosť v stave, aby nemohlo dôjsť k ohrozeniu občanov po bezpečnostnej stránke a taktiež ho upozorniť, aby okolie udržiaval v čistote a poriadku (ničenie buriny).

• Pripomienku poslanca Ing. Barániho, že ul. Podkrivánska je v tak zlom technickom stave, že už je problém prejsť osobným autom. Starosta na uvedenú pripomienku uviedol, že ul. Podkrivánsku dá upraviť štrkom, aby nedošlo k poškodeniu motorových vozidiel.

• Pripomienku poslanca Michalku, že na Vrškoch je vysypaná hľba starej slamy a seno. Starosta uviedol, že obecný úrad nemá vedomosť, kto to tam vysypal.

• Informáciu starostu obce, že koncom októbra 25. 10. 2010 bolo slávnostné zahájenie stavby Kanalizácia a ČOV Važec.

• Informáciu starostu obce, že je potrebné vypracovať a schváliť všeobecne záväznú nariadenie obce o kronike obce Važec, ktoré podrobne špecifikuje poslanie kroniky, podkladové materiály kroniky, vyhotovovanie kroniky, archiváciu a nakladanie s kronikou a podmienky, kto môže vykonávať funkciu kronikára.

24. 11. 2010
OBECNÉ ZASTUPITEĽSTVO

Konštatuje

• že záverečné zasadnutie obecného zastupiteľstva vo volebnom období 2006 - 2010 bolo zahájené Slovenskou štátnou hymnou v zmysle novely zákona č. 200/2010 Z. z.

Berie na vedomie

• Informatívnu správu Mgr. Richarda Kokyho, terénneho sociálneho pracovníka OÚ o skutočnosti o sociálnych bytových podmienkach niektorých rodín v rómskej osade.

• Informáciu starostu obce o nových výzvach pre samosprávy na podporu sociálnej inklúzie pre sociálne znevýhodnené a marginalizované rómske skupiny. Program je zameraný na činnosti na podporu a zabezpečenie sociálnej integrácie ohrozených a marginalizovaných skupín, na zlepšenie dostupnosti a kvality služieb starostlivosti, na predchádzanie a riešenie krízových situácií rodín rôznych skupín s cieľom zlepšenia pracovných príležitostí a ich sieťovanie, poskytovanie poradenstva a sprevádzanie klienta v súvislosti s riešením jeho nepriaznivej sociálnej situácie.

• Správu nezávislého audítora ku konsolidovanej účtovnej závierke k 31. 12. 2009.

• Správu o vykonanej inventarizácii majetku obce k 15. 11. 2010, ktorú prečítala p. Mišovie.

• Poďakovanie starostu obce Rastislava Profanta za pomoc a za prácu všetkých poslancov v poslaneckom zbore počas volebného obdobia 2006 - 2010.

Schvaľuje

1) správu o výsledku inventarizácie majetku obce za rok 2010.

2) Schvaľuje návrhy na vyradenie nasledovne: Obecný úrad: HDM+D-HM v obstarávacej cene - 602,80 € Zostatková cena - nulová, požiarina ochrana: HDM+DHM v obstarávacej cene - 146,04 €, ZC - 0, Obecný podnik: HDM+DHM v obstarávacej cene - 502,89 €, ZC - 0, ZŠ s MŠ Važec: HDM+DHM v obstarávacej cene - 9 036,54 €, Zc - 0, MKS Važec: HDM+DHM v obstarávacej cene - 79,20 €, ZC - 0.

• Vypracovanie, podanie a spolufinancovanie projektu na prácu Terénneho sociálneho pracovníka a jeho asistenta pre roky 2011 - 2012, ktorý je

potrebné odovzdať do 31. 12. 2010.

- VZN č. 4/2010 o miestnych daniach a o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady na území obce Važec bez pripomienok, ktoré bude platné od 1. 1. 2011.

- Návrh č. 3 na úpravu rozpočtu obce na rok 2010.

Vianoce

(Dokončenie z 13. strany)

po chalupách parobci s dievkami a hrajú sa v karty o orechy. Ináč minie ten večer bez zvláštnych obradov a zvykov.

Ráno na Nový rok, ledva sa rozbrieždi, už chodia deti vinšovať, najmä chlapi. Brodia sa snehom, vydriapu sa po klzkých schodíkoch do pitvoja a spustia: „Vinšujem vam Novy rok, žeby ste mali šťiasny krok a v tom šťiasnom kroku plno zbožia f što-ku, na poli urod, do dvora prichod, doma lasku, svornosť, žeby ste mali šetkieho dost.“ Na veži evanjelického kostola udrel zoon a ľudia sa začínajú pomaly trúsiť do kostola. Všetci sú dnes vyobliekani sviatočne a slávnostne. Dievčatá červené ako ruže, v šatkách veselých farieb, idú v kacabajkách alebo len tak, bez oblečenia, v rukávcoch. Pestré stuhy im povievajú od pása vzadu. Staré ženy idú v kožuchoch, lemovaných, červeno cifrovaných, spod tmavých šatiek uviazaných na chomľu vykukujú im na sluchách vyšivané čepce, od ktorých splývajú dolu chrptom dve biele stuhy, obalkami v páse zachytené. Majú biele kapce a každá má výraznú, životom ostro vykreslenú tvár. Mladé ženy v čižmách, s kancionálom pod pazuchou, cupkajú po zmrznutom snehu.

Chlapi sa vážne uberajú ulicou, v bielych, vlnených sukniaciach, nohavice zakašané do kapcov, vlasy namastené. Parobkom vejú dlhé pierka na hlavách, červená haraska im svietí na klobúčikoch, idú v brusliaku a rukávcoch. I starý Šriego vyšiel dnes zo svojho domu, múranice na hlavnej ulici. Vysoký, hranatý stavec, šediny sa mu lisnú pod širokým čiernym klobúkom, pomaly stúpa, ruky zastrčené v širokých rukávcoch suknice. Dnes má na sebe celú svoju parádu, suknica je pekne cifrovaná, okolo rukávov modrým súknom vyzdobená, na čiernych kapcoch svietia mu napredku červené kystky. Okolo hrdla – ešte po starosvetky – má uviazanú na uzol čiernu šatku. Kráča vysoký, starý pán. Aj on ide dnes privítať Nový rok.

(z knihy: Jan Hála, Pod Tatrami, ilustrácia: J. Hála)

CESTOVNÝ PORIADOK

Autobusy

Smer: Západ		Smer: Východ	
Železničný nadjazd:			
6:10 h V. Krtíš (RBK) (po; vybrané dni)		5:02 h Svit (pracovné dni)	
6:19 h Nitra (Brezno)		5:23 h Štrba (so, ne)	
6:45 h Nitra (RBK) (po - so)		7:30 h Košice (pracovné dni)	
6:50 h Nitra (Čertovica) (pracovné dni)		8:45 h Tatranská Lomnica	
7:43 h Námestovo (pracovné dni)		11:15 h SNV (pondelok)	
8:05 h Námestovo (ne)		11:48 h Svidník	
10:36 h Bratislava (MT)		15:55 h Kežmarok (po - so)	
13:45 h Nitra (Čertovica) (po - pia, ne)		16:08 h Prešov (nejde v so)	
15:24 h Nitra (Čertovica) (ne)		16:49 h Kežmarok (ne)	
15:57 h Prievidza (MT)		18:12 h St. Lubovňa (po - so)	
17:26 h Martin (RBK) (pracovné dni)		20:55 h Poprad (pracovné dni)	
Trhovisko:			
5:10 h L. Hrádok (pracovné dni)			
5:30 h L. Mikuláš (pracovné dni)			
8:00 h L. Mikuláš (pracovné dni)			
8:39 h L. Mikuláš (pracovné dni)			
9:15 h L. Mikuláš (pracovné dni)			
9:49 h L. Mikuláš (so, sviatky)			
10:25 h L. Mikuláš (po - so)			
11:55 h L. Mikuláš (pracovné dni)		11:12 h Poprad (pracovné dni; Štrba)	
12:35 h L. Mikuláš (pracovné dni)		12:44 h Poprad (so, ne; Štrba)	
12:45 h L. Mikuláš (so, ne, vybrané sviatky)		18:21 h Poprad	
14:55 h L. Hrádok (prac. dni počas prázdnin)			
14:07 h L. Hrádok (dni školského vyučovania)			
16:25 h L. Mikuláš (pracovné dni)			
16:35 h L. Mikuláš (po - so, vybrané sviatky)			
20:07 h Východná (so, ne, vybrané sviatky)			
20:40 h Východná (pracovné dni)			

Vlaky

Smer: Západ		Smer: Východ	
4:42 h Poprad - Žilina		4:17 h L. Mikuláš - Košice	
6:04 h SNV - Žilina (pracovné dni)		5:49 h RBK - SNV (pracovné dni)	
6:47 h Margecany - L. Mikuláš		6:28 h Vrútky - Košice	
11:02 h Košice - Vrútky		7:37 h Žilina - Poprad (po - so)	
11:55 h Poprad - Žilina (pracovné dni)		13:08 h Žilina - Košice	
14:02 h Košice - Žilina		14:04 h Žilina - SNV	
14:43 h Poprad - Žilina (pracovné dni)		15:03 h Žilina - Košice	
15:31 h SNV - Žilina		15:39 h Vrútky - SNV (pracovné dni)	
17:02 h Košice - RBK		16:29 h Žilina - Košice	
18:42 h Poprad - Vrútky (po - so)		18:04 h Kraľovany - Košice (pracovné dni)	
20:36 h Košice - Vrútky		19:17 h Žilina - Poprad	
23:10 h Poprad - L.Mikuláš (po - so)		23:03 h Vrútky - Poprad (po - so)	

Údaje získané z www.cp.sk, odporúčame preveriť si premávku uvedených spojov! Pri spojoch sú uvedené len základné obmedzenia, bližšie obmedzenia si je potrebné preveriť!

Tradície uchováva štetcom i perom

Opäť sme pre vás našli zaujímavého človeka na rozhovor. Vlastne, prepáčte, pani Annu Tóthovú nebolo treba hľadať. Určite ju mnohí z vás poznáte. Zručná maliarka, ktorej rukami prešli stovky hrnčiekov a tanierikov, aby sa z nich stali hrdé, pestrofarebné symboly dávnych tradícií. Nejednu važeckú domácnosť (ale určite aj mimo Važca) zdobia i miniatúrne postielky z jej dielne, či pomalované truhlice.

V každučkej vlnovke i kvietku Anna Tóthová zanechala nielen kúsok seba, ale i kus važeckej histórie a krásy. Zhmotnila dedičstvo po našich predkoch do predmetov, ktoré ešte naddlho zostanú svedkami zašlých čias. To všetko s jediným cieľom: zachovať pre budúce generácie čo najviac kultúrneho bohatstva, ktoré Važec má. Od štetcov postupne prešla k peru (popravde – k počítaču) a v súčasnosti sa venuje skôr literárnej tvorbe. So snahou o maximálnu informačnú naplnenosť spracováva najmä svoju srdcovú tému – važecké tkaniny. Výsledkom jej práce je vyše 70 stranový „rukopis“ s množstvom obrazového materiálu s názvom „Výroba plátna a tkanín“.

„Na tejto publikácii pracujem už dlhší čas. Zhruba pred dvoma rokmi som začala zháňať materiály, oslovovať ľudí okolo seba, najmä staršie ženy, ktoré si ešte veľa pamätajú. Mojou snahou bolo zachytiť celý proces od výroby ľanu, cez snovanie až po tkanie. Ja osobne som toto všetko kedysi robila, učila som sa od mojej mamy, dnes to v praktickej forme už málokto robí. A práve to ma inšpi-

ŽIJÚ MEDZI NAMI...

rovalo. Že tradičná výroba važeckých tkanín mizne, stráca sa, ale, našťastie, ešte sú ľudia, ktorí majú k tomu blízko, i ja sama mám veľa zážitkov. Važecké tkaniny, koberce, preberania, sú veľmi typické a ja som sa snažila podrobne spracovať najmä to tkanie a preberanie so zameraním na hotový produkt a vzory s tým spojené,“ priblížila svoje pohnútky A. Tóthová.

Svoje poznatky si overovala a rozširovala i u ďalších žien a podobne musela zozbierať i mnoho fotografií. „S teóriou postupu jednotlivých úkonov mi veľmi pomáhala Mária Kováčová – Šedivá, u nej som sa učila aj snovať. Aby som získala nejaké zaujímavé fotografie, oslovila som Gitku Kováčovú z Kaštiela, susedku Máriu Bockovú, Margitu Hybenovú i Marku Michalíckovú. Mnohé vzory tkanín mi poskytla aj Mária Jurčová z Pastierskych. Samozrejme, veľa vecí som použila z vlastného domáceho archívu,“ vymenúva autorka.

„Kniha“ obsahuje kapitoly o pestovaní a spracovaní ľanu, výrobe nití, spracovaní plátna, snovaní, tkaní, važeckých „preberaniach“ (vytkávané plátno s farebným vzorom), pričom každá kapitola je doplnená pestrymi fotografiami. Nechýba ani nárečovo-výkladový slovník výrazov, pretože text je obohatený o autentické príhovory vo važeckom nárečí. Cennou je i obrazová príloha vzorov.

Aj keď pripravovanú publikáciu autorka považuje za svoju prvotinu, už

v roku 2000 si len tak pre seba spracovala niekoľko strán o važeckom kroji, kde sa podrobne venuje nielen zhotovovaniu jednotlivých častí, ale i postupu obliekania kroja, či špecifikám odievania na rôzne príležitosti (kroj na všedný deň, na prácu, na zábavu, do kostola, svadobný kraj a podobne). Mimoriadne vzácnu súčasťou tohto referátu je bohatá príloha reálnych vzoriek modrotlača, ktorá sa vo Važci používala na výrobu tzv. tlačných sukni. Anna Tóthová zozbierala neuveriteľných 58 odlišných vzorov a ako sama tvrdí, toto číslo nie je konečné: „Niektoré tunajšie ženy stále chodia v krojoch do kostola a ako ich tak pozorujem, určite je ešte štyri-päť takých vzorov, ktoré ešte nemám. Fascinujúce na modrotlačí je to, že vďaka rôznym vzorom je každá sukňa iná a celkom ináč vyzerá na postave.“

Publikácia „Výroba plátna a tkanín“ zatiaľ existuje v jedinom exemplári, vytlačená na obyčajnom papieri, s obyčajnou hrebeňovou väzbou. Napriek tomu je neobyčajná a zaslúžila by si zavŕšiť svoj osud ako zaujímavá knižôčka. Pre radosť a potešenie obyvateľov Važca, pre poučenie a informovanie turistov, pre poctu autorky, pre inšpiráciu. Na reprezentáciu a darovanie, na uchovanie histórie, na rozšírenie knižného bohatstva našej obce, či na vyučovanie regionálnej výchovy. „Samozrejme, keď je to už taktó spracované, potešilo by ma, keby z toho vznikla pekná knižka. Sama to však finančne nevládnem, takže všetko záleží na tom, či sa mi podarí zohnať sponzorov. Neočakávam nič náročné, ale dúfam, že sa to podarí,“ uzavrela A. Tóthová. Text a foto: (mm)

(úryvok z publikácie na vedľajšej strane)

Pradenie

Lanové vlákna mali rozličnú dĺžku, takže sa nedali použiť na výrobu textilu. Ich spriadaním sa však dosiahla rovnomerná a pevná niť, s ktorou sa už dalo dobre pracovať. V domácom prostredí sa využívalo ručné pradenie pomocou vretena alebo kolovrátk. Pred pradením sa musel lan nadjať na kužel a to tak, že sa hrst lanu zo zvitky rozložila na stole v niekoľkých tenkých vrstvách, kužel sa zabalil do lanu a obtočil ozdobnou stužkou. Musel mať správny tvar nielen kvôli pohodlnej práci, ale i estetike.

● Kudjelka

Prias sa začať po šichsviatych a najprv sa pradly srebe, potom pačiesky a naostatok lan. Srebe sa popradly ancovaj, bo ich bouo mauo a pradly sa nahrubo.

Srebe sa priadli na kudely z kužela, na ktorom boli navité, alebo sa na tjacku namiesto kužela nasadili gracky. Medzi nimi bola uchytené priadza. Ľavou rukou sa vyťahovala, zrovnávala a stáčala prstami a pravou rukou sa točením vretena vytváral zákrut. Hotová niť sa namotávala na vreteno. Zvyšok, ktorý nebol súci na spradenie, sa buď vyhodil, alebo sa použil na čistenie cilendrof z uampy alebo uampaša.

Pradenie na kudjelke bolo rýchlejšie a hotová niť bola rovnomernejšia a jemnejšia, pretože sa dala priadza zrovnávať obidvoma rukami a zároveň sa musela preparať. Ako zmáčadlo

na spojenie lanových vlákien slúžili vlastné sliny priadky. Zákrut sa docielil jednoduchým pohonom nohou a niť sa navíjala na špulku.

Všetkému, čo súviselo s pradením, sa dievčatá priúčali skoro, aby techniku mali už dobre zvládnutú v čase, keď pôjdu na priadky do kudelnej izby. Na atmosféru a čaro priadok si pospomínala Mária Kováčová takto:

„V dedine boli tri kudelne izby: na nyznjany, na vyšnjaný a na Vernari. Každá vrstva dievok maua už vopret pririchtovanu izbu. Na priatky zme chodyly vyobliekanje prezoblečenja a každá prnesua i dajennu triesku, žeby zme maly čuo použiť do pece. Každá sa ponahlaua naprias plnuo vreteno abo špulku, žeby nemaia oduožok, bo to boua hamba, že je lenyva. A pesnyčiek čo zme sa naspievaly. Gazdynja nas ponukua kysuof kapustof na slynku, takof fajnof červenof s coikuof. A fšelyčuo zme pospominaly, chtory parobok chody gu chtorej djeffe na zalety, de sa čuo stauo, de koho matauo a tak. A ket prišly paropci, bouo po pradeny. Ale najprer zme im musely počarovat. Dve djeffe zjaly s každého kužela kuštyk lanu, ušulaly z neho nytku a čarovaly: „Mišo, Jano, Ondrej, Daniel, žeby si nemaia any

spanja, any pomeškanja, dokym ty do nas neprideš.

A potom potpalyly ten lan. A naozajs prišly a bouo veseuo, i cindrušku zme si zatancovaly, abo paropci medvedju. Dakedy zme sa tri djeffe dohodly, že pojdemo na načtevu do druhej kudelnej izby. Viačinof to bouo f pondouok abo utorok, bo ftedy zme maly ešte krasnje, zakrochmalenje košelyce. Kus zme popradly v našej kudelnej, potom zme šly do druhej a zas zme sa vratyly nazat. Druhieras zme si povedaly, že budeme merat noc. Prnesly zme šišky, paropci zas palenky a uvarily hriatej. Spievaly zme, tancovaly i vymyšľaly fšeliakie figle. A tak sa minjaly priatky f kudelnej izbe, bo tam sa chodyuo len do Vilyje.

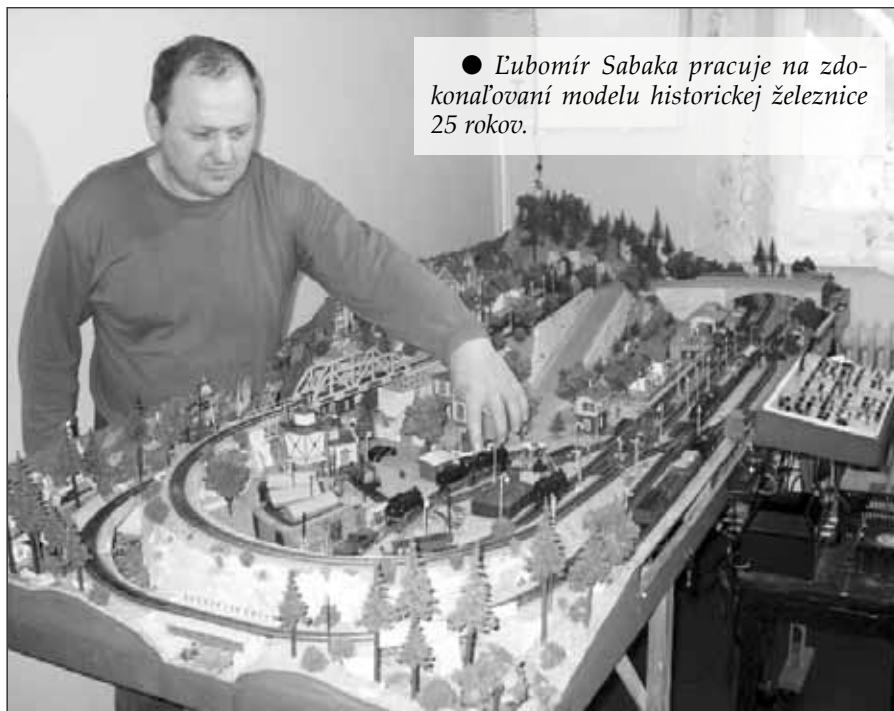
V detstve som mala takéto zimné večery rada, keď rodiny alebo susedia boli spolu, keď deti so záujmom počúvali rozhovory a zážitky tých starších, keď nikomu nevadilo, že v izbe zostane kopa pazderia a prachu i to, keď ocukrená kyslá kapusta, chlieb so šmalcom, s upražnou bryndzou alebo s kryštálovým cukrom, pofíkaný vodou chutili lepšie ako doma.

Anna T. R. Bartková

● Priadky v roku 1950: M. Bocková, Z. Brtanová, M. Kováčová, M. Ilavská.

Miniatúrne vláčiky sú jeho vášňou

● *Lubomír Sabaka pracuje na zdokonaľovaní modelu historickej železnice 25 rokov.*

Viete, čo majú spoločné gitarová struna, polystyrén, kôra zo stromov, lupa, kozmetický štetec, špongia a pájkovačka? Možno to bude znieť neuveriteľne, ale toto všetko, a ešte veľa iných drobností potrebuje Lubomír Sabaka pri rozvíjaní svojej najväčšej záľuby. On totiž už vyše dvadsať rokov pracuje na výstavbe a zdokonaľovaní modelu historickej železnice.

Základnými stavebnými prvkami sú koľajničky, vláčiky a budovy, ktoré si zaobstaral v modelárskom obchode. Ale to na vytvorenie dokonalej ilúzie nestačí. Človek musí mať bohatú fantáziu, neuveriteľnú trpezlivosť, cit pre detail a v neposlednom rade i manuálnu zručnosť. A toto všetko Lubomír Sabaka určite má. Železnica ako taká ho vždy zaujímala. A keď ako maliar - učeň pracoval „na štreke“, tento záujem sa ešte prehĺbil. Niekoľko modelov vláčikov kúpil pre svojich synov, ale nakoniec zostali aj tak jemu. „Chlapci sa s tým chceli hrať, dokonca aj do piesku si to chceli zobrať, tak som to radšej schoval. Keď podrástli, opäť som vláčiky vybral, že už konečne budeme stavať, ale chalani mali už iné záujmy. Tak som sa do toho pustil sám,“ s úsmevom spomína modelár na svoje začiatky.

Vláčikom zostal verný tak dlho možno aj preto, že vylepšovaniu svojho diela sa intenzívne venuje len dva mesiace do roka – počas zimy. „Ja si to tak šanujem, aby som mal čo robiť, aby

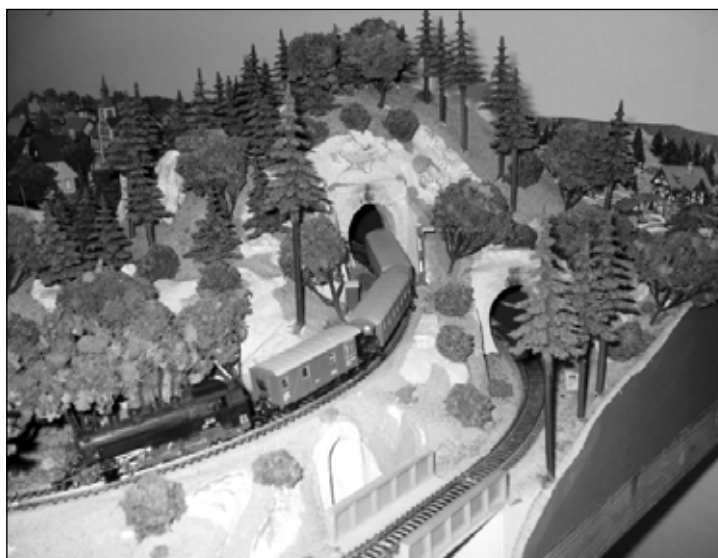
som sa v zime nenudil. A v lete je dost inej roboty,“ smeje sa E. Sabaka.

Za celé tie roky postupne prikupoval vláčiky, budovy, figúrky a dnes sa môže pochváliť kompletným historickým depom s točnou, zásobárňou vody, ktoré si urobil sám, nakladačom uhlia a administratívnu budovu, ako aj rozsiahlou krajinkou s dvoma železničnými stanicami, malým mestečkom i dvoma tunelmi a mostom. Samozrejme, všetko je plne funkčné – rušne ťahajúce osobné i nákladné vagóniky, výhybky, návěstidlá, závory, nakladač uhlia. Stačí stlačiť správny gombík a všetko je ako skutočné... Vlak húka, v domčekoch svietia svetielka, popri trati lampy, na starých mechanických návěstidlách sa strieda červená so zelenou, závory sa automaticky otvárajú a zatvárajú vďaka optickému senzoru. Prvky a majú svoju silu detailu si uvedomíte i pri pohľade na začmudený tunel, skaly vyrobené z plátna pomocou sadrových odliat-

kov, prednostove auto, miniatúrneho výpravcu, ktorý sa otáča ku každému vlaku, jelene pasúce sa pri trati, či farebné muškáty v okne staničnej budovy. Aj stromy sú ako živé. „Ihličnaté som si kúpil a upravil tak, že som ich ponoril do laku a obsypal ako rezne zmesou zafarbených pilín. Listnaté som si vyrobil z drôtov a na korunu som použil rozomletú a zafarbenú špongiu. Z nej sú aj tie muškáty. Kmene stromov som zase obsypával skutočnou rozomletou kôrou. Keď som ju mlel, aj mlynček som polámal,“ s humorom sebe vlastným opisuje modelár. Za dômyselný napájací systém minikrajinky by sa nemusel hanbiť žiaden elektrikár. Pavučina zo stoviek rôznofarebných drôtikov, niektoré jemnučké ako vlasy, diódy veľkosti smietky, ovládací panel a skrinky – všetko vlastnej výroby. Aj k tomu pridal E. Sabaka pár viet na vysvetlenie i so žartovným dodatkom: „Musel som si naštudovať literatúru o železničnom modelárstve a treba rozumieť aj elektrike. Potom si všetko premyslieť, vyskúšať, vyrábať odpor. No, aj tak sa mi stalo, že mi káble pohoreli... Aj vlaky sa zrazia, kooľko razy, už by som bol zo štyrikrát v base...“

A ešte v čomsi je záľuba Lubomíra Sabaku zaujímavá. V ich domácnosti funguje ako recyklačný filter. „Keď chce manželka niečo vyhodiť, ja to vždy skontrolujem, či nenájdem niečo, čo by sa mi mohlo zísť. Takto som ju napríklad pripravil aj o štetec z manikúry, ktorý používam na ometanie prachu,“ dodáva modelár, ktorému – ako vidíte – nechýba fantázia ani zmysel pre humor. A taktiež plány do budúcnosti – lebo svoj model plánuje ešte vylepšovať a zdokonaľovať.

Text a foto: (mm)

● Obec Važec získala prostredníctvom projektu Zelený Euroregión „Tatry“ finančný príspevok vo výške 1 000 € na úpravu a vysádzanie zelene. Financie boli použité na zveľadenie zelene pri nových bytovkách pri príjazdovej ceste do Važeckej jaskyne, ktorá je najväčšou atrakciou obce.

Za dva týždne vyrezal Betlehem

Na Vianoce sa každý z nás pripravuje po svojom. Väčšinou sa snažíme vyzdobiť a spríjemniť si svoje príbytky rôznymi symbolmi najkrajších sviatkov v roku, naaranžovanými voňavými vetvičkami, sviečkami, trblietavými ozdobami. Doplnky dokážu potešiť o to viac, ak sú vlastnoručne vyrobené. Vladimír Paško sa rozhodol, že tohtoročné Vianoce si spríjemní naozaj netradične. Vianočnú atmosféru u nich doma bude strážiť nádherný drevený Betlehem. Tušíte správne – vlastnoručne vyrezaný.

Bývalý traktorista, v súčasnosti nočný vrátnik na poľnohospodárskom družstve, mal k drevorezbe blízko od malička. Vtedy však viac z praktických dôvodov. „Otec si doma vyrábala všelijaké súčiastky, čo potreboval, napríklad na voz. Ja som sa ako chlapec motal popri ňom a vyrezal som si či koníka, či lietadlo, aby som sa mal s čím hrať. Lebo hračky vtedy veru neboli,“ zalovil Vladimír Paško v spomienkach.

Potom ho načas táto zábava opustila,

(Pokračovanie na 20. strane)

● V telocvični základnej školy sa 4. decembra uskutočnil nohejbalový turnaj. Celkovo osem trojčlenných mužstiev z Važca, Vinodolu, Štrby a Kokavy nad Rimavicou na ňom bojovalo o pohár starostu obce. Važec zastupovali dve družstvá. Važec I.: Michal Ilavský, Ján Michalko, Lubomír Ferianc – skončili na piatom mieste, Važec II.: Eubomír Osika, Euboslav Klein (striedal Jaroslav Bartko), Martin Petřík – obsadili siedme miesto. Víťaznú trojku tvorili Vinodol II., Štrba a Vinodol I.

Za dva týždne vyrezal Betlehem

(Dokončenie z 19. strany)

ale keď raz u známeho zbadal vyrezávané drevené vtáčiky, opäť sa v ňom ozvala túžba čarovať s drevom. A baví ho to dodnes. Začal s črpkami. Dnes ich má doma hádam dvadsať a každý je ozdobený iným zvieracím motívom – mohutným medveďom, statným jeleňom, veвериčkou či orlom. Vyrobil si i vyrezávaný kredenec, aby ich mal kde ukladať. Drevené vtáčiky, na prvý pohľad naozaj ako živé, zdobia stenu. Na ďalšej sa vyníma panoráma Tatier s bohatstvom lesnej zveri. Poľovníckych motívov je neúrekom – podložky pod trofeje, ozdobné reliéfy, praktický vešiačik v tvare srnčej nôžky. „Poľovnícku tematiku mám najradšej“, utrúsi rezbár. Vzápätí z komody preloží na stôl drevený Betlehem. Práve dokončený. Bielučké lipové a trošku tmavšie javorové drevo ešte vonia lesom. Typický vianočný výjav je zhmotnením predlohy od majstra Hálu. Jezuliatku v jasličkách sa klaňajú starí Važňania. Novučičký Betlehem tak v sebe spája kresťanské posolstvo i svetské tradí-

cie. Je až neuveriteľné, že ho Vladimír Paško vyrezal za dva týždne. Nuž, má talent i obdivuhodné nadšenie. A jeden jediný starý vreckový nožík a malé dlátko. Nič viac. „Naozaj mám len jeden nožík, zodratý, už má 15 rokov. Stačí mi to. Len dielňa mi chýba. Aj tento Betlehem som vyrezával len tak vonku na popolnici... Doma bordel

tiež nemôžem robiť stále, aby sa manželka nehnevila,“ s úsmevom sa „posťažuje“ umelec. Betlehem by chcel ešte trošku vylepšiť a potom má v pláne urobiť ďalší – podľa vzoru z Hálových pohľadníc. Chystá sa robiť i vyrezávané obrazy. K rezbárstvu pristupuje s ľahkosťou, ale i úctou. „Vážim si drevo. Najlepšie je z lipy alebo javora a toho u nás nie je veľa. Nemôžem si dovoliť niečo pokaziť a potom odhodiť. Vždy robím všetko na prvý šup. Nešaliam sa, pomaličky vyrezávam a relaxujem,“ dodal V. Paško.

Text a foto: (mm)

